

Марія Монтессорі

ОСВІТА ДЛЯ НОВОГО СВІТУ

Періоди і природа “всотуючого розуму”

(переклад з англійської І. Дичківської)

...Школа не може бути окремим світом, а дитина не повинна бути захищена від соціальних контактів. Потрібно знайти в житті своє місце, пізнати закони життя.

Відразу після народження дитина не здатна що-небудь зробити, але роблячи крок за кроком у своєму розвитку, вона перетворюється на Людину у всій її силі. У цей період відбувається побудова і нарощування сил дитини, вона займає своє місце в житті.

...Вважалося, що саме мати навчає дитину говорити, сидіти, ходити тощо. Але це не мати, а сама дитина мимовільно робить ці речі. Такі здібності (до мови, ходьби і ін.) не передаються у спадок; дитина сама використовує все, що знаходить навколо себе, створює себе для майбутнього.

Дослідженнями сучасних психологів, які спостерігають дітей від моменту народження і до вступу до університету, встановлено, що в ході розвитку дітей існують різні періоди, що належать до різних фаз фізичного розвитку. Зміни, що відбуваються в кожному періоді, так великі, що процес зростання дитини перебільшено пояснюється як безперерв-

ний ряд народжень: у певний період життя одна психічна особливість людини зникає, а інша народжується.

Перший з цих періодів триває від народження до 6 років. У цьому періоді спостерігається 2 фази: від народження до 3-х років і від 3-х до 6-ти років. Під час першої фази дитина проявляє свій інтелект, який недоступний дорослому і на який не можна вплинути. Під час другої фази (від 3 до 6) психічна суть стає досяжною, але тільки при спеціальному підході. Цей період характеризується величезними перетвореннями, що відбуваються в особі дитини. Цьому періодові властива глибока трансформація особи. Таким чином, шестирічну дитину можна вважати досить розвинутою інтелектуально і підготовленою до школи.

Другий період (від 6 до 12 років) – період зростання, але не якісних перетворень. Він вирізняється безтурботністю і слухняністю. З погляду психіки це період здоров'я, сили і стійкості.

Третій період (від 12 до 18 років) – період змін, як психічних, так і фізичних. Цей період також може бути розділений на дві фази: від дванадцяти до п'ятнадцяти і від п'ятнадцяти до вісімнадцяти років. Після вісімнадцяти років людина може вважатися абсолютно розвинутою, і жодних значущих змін з нею вже не відбувається. Далі вона росте тільки у віковому плані.

У цьому розділі нас особливо цікавить перший період.

...Що відбувається в період дитинства? У цьому періоді відбувається робота зі створення, оскільки індивід починає з нуля. Це величезний крок, який робить дитина, і на який дорослі не здатні. Склад розуму дитини відрізняється від складу розуму дорослого, він наділений різними силами, необхідними для свого вдосконалення. Дитина вдосконалює (створює) не тільки свою мову, але й органи мови. Вона вдосконалює кожен рух, кожен засіб інтелектуального вираження. Усе це робиться несвідомо, без зусиль волі, за допомогою всмоктуючого розуму, наділеного характерним

для всіх живих істот інтелектом. Завдяки несвідомому розумові дитина успішно виконує роботу творення, будівництва себе. Сила такої чудової чуттєвості має схожість з фотографічною плівкою, що автоматично записує враження в найдрібніших подробицях.

Предмети довкілля будять у дитині напружений інтерес, ентузіазм. Ця несвідома сила може мати відмітні ознаки. Дитина народжується, володіючи слухом; вона здатна чути людський голос. Чому ж тоді серед мільйонів звуків, що оточують її, вона вибирає для імітації тільки деякі з них? Це відбувається тому, що людська мова справляє особливе враження на несвідомий розум, викликаючи інтенсивність відчуттів, здатних почати вібрацію невидимих фібр для відтворення певних звуків, тоді як інші звуки не виробляють належного збудження. “Всотування” мови дитиною так органічно, що мова стає частиною її психіки.

...У дитині міститься розумова лабораторія, що виробляє хімічні перетворення. Усі враження не тільки проникають у розум дитини, вони його формують, вони втілюються в ньому, оскільки дитина “будує” своє власне психічне тіло, використовуючи предмети довкілля. Ми назвали цей тип розуму “всотуючим розумом”, і нам дуже важко досягнути величину його сили. Ах, якби ця сила не втрачалася! Її втрата – це ціна, яку ми платимо за набуття повної свідомості людини, але це дуже дорога ціна, навіть для того, щоб стати людиною!

*Montessori M. Education for a New World. –
Oxford, England: Clío press, Cop. 1989. –
Vol.5. – P.34-37.*